

РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ У ЗАПОБІГАННІ ШАХРАЙСТВУ ТА КОРУПЦІЙНИМ РИЗИКАМ

САДОВЕЦЬ Анастасія, здобувачка вищої освіти

Спеціальність 051 Економіка

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: Проаналізовано роль внутрішнього аудиту у запобіганні шахрайству та корупційним ризикам. Охарактеризовано основні прояви шахрайства та специфіку корупційних процесів в Україні, а також **виявлено** ключові сфери їх поширення.

Ключові слова: внутрішній аудит, фінансова звітність, шахрайство, корупція.

Внутрішній аудит є необхідною складовою механізму управління організаціями різних форм власності, спрямованого на забезпечення їх стабільного та прозорого функціонування. Внутрішні аудиторські перевірки спрямовані на оцінку системи контролю, виявлення недоліків та оперативне впровадження коригувальних заходів, що робить їх ключовим інструментом управління ризиками в сучасних умовах. Зокрема, удосконалення аудиту поточних зобов'язань у взаємозв'язку з оптимізацією облікових процесів [1] забезпечує підвищення достовірності фінансової інформації та своєчасне виявлення порушень.

Внутрішній аудит – це незалежна та об'єктивна діяльність з надання впевненості та консультування, що має додавати вартості організації та покращувати її діяльність [2, с.5]. Використання інтегрованої звітності [3] сприяє посиленню прозорості управлінських процесів і формуванню довіри до фінансової звітності, що знижує ризики шахрайських дій та корупційних проявів.

Відповідно до статті 190 Кримінального кодексу України, шахрайство – це заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою [4]. Шахрайство з фінансовими ресурсами передбачає незаконне привласнення коштів чи активів, а також маніпуляції з бухгалтерським обліком, фінансові махінації та відмивання грошей. Такі порушення підвищують загрозу для діяльності як приватних, так і державних організацій, знижують достовірність фінансової звітності та створюють додаткові ризики для управлінських рішень.

Фінансові зловживання часто супроводжуються проявами корупції, оскільки обидві категорії економічних злочинів негативно впливають на фінансову стабільність і ефективність управління. У «Словнику іншомовних слів» термін корупція, визначається як «використання посадовою особою свого службового становища з метою особистого збагачення» [5].

Причини виникнення корупції в Україні мають багатовимірний характер і пов'язані з недосконалістю законодавчої бази, політичною нестабільністю, економічними кризами, непрозорістю управлінських процесів та соціально-культурними факторами, такими як втрата моральних цінностей і толерантне ставлення до корупційних практик. Ці умови сприяють поширенню корупції в усіх сферах суспільного життя та формують її як системну проблему [6].

За даними Transparency International (2024), Україна посіла 105 місце серед 180 країн у рейтингу сприйняття корупції [7].

Корупція продовжує залишатися однією з ключових проблем для України, поступаючись за значущістю лише збройній агресії росії. За результатами досліджень, 79,4% громадян та 76% представників бізнесу розглядають її як надзвичайно серйозну суспільну загрозу. Високий рівень корупційних ризиків зафіксований у системі охорони здоров'я, діяльності правоохоронних органів, сервісних центрів МВС, закладів вищої освіти, а також у процесах підключення чи обслуговування систем електро-, газо- і водопостачання та водовідведення [8].

Міжнародні та національні стандарти внутрішнього аудиту визначають його основною метою оцінку ефективності внутрішнього контролю, управління ризиками та корпоративного управління, а не безпосереднє викриття фактів шахрайства чи корупції. Аудитори виконують превентивну функцію: аналізують процедури, виявляють уразливі місця та пропонують рекомендації, що знижує ризик незаконних дій. Безпосереднє ж розслідування таких порушень належить до компетенції правоохоронних органів.

Отже, внутрішній аудит виступає дієвим механізмом забезпечення фінансової прозорості та підвищення ефективності управлінських рішень в

організаціях різних форм власності. Його превентивна функція полягає у своєчасному виявленні недоліків системи контролю, аналізі ризиків і розробці рекомендацій щодо їх мінімізації, що сприяє зниженню загроз шахрайства та корупційних проявів. З огляду на специфіку корупційних та економічних злочинів в Україні, посилення ролі внутрішнього аудиту виступає необхідною умовою формування надійної системи протидії зловживанням у приватному та державному секторах.

Література:

1. Потриваєва Н.В., Громова Я. М. Удосконалення аудиту поточних зобов'язань у взаємоз'язку з оптимізацією облікового процесу. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2018. Вип. 2. С.11–15. URL: https://bsagriculture.com.ua/web/uploads/journals_pdf/Ukrainian%20Black%20Sea%20Region%20Agrarian%20Science_Vol.%2022,%20No.%202_end.pdf#page=12
2. Міністерство Фінансів України. Керування функцією внутрішнього аудиту. 81с. URL: <https://share.google/6hKfHI95TKSAY4hRS> (дата звернення: 23.09.2025).
3. Потриваєва Н.В., Лугова О.І. Інтегрована звітність: сутність, передумови та тенденції розвитку. *Modern Economics*, №18 (2019), 145-151. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V18\(2019\)-22](https://doi.org/10.31521/modecon.V18(2019)-22)
4. Закон від 13.07.2023 № 3233-IX. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо усунення суперечностей у караності кримінальних правопорушень. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3233-20#Text> (дата звернення: 24.09.2025).
5. Словник іншомовних слів. URL: <https://slovník-inshomovnih-sliv.slovaronline.com/articles/%D0%9A/page-1> (дата звернення: 25.09.2025).
6. Гура В. Корупція: поняття та види, причини виникнення. Економічний аналіз. 2022. Том 32. No 2. С. 73–81 (дата звернення: 23.09.2025).
7. Індекс сприйняття корупції – 2024. <https://ti-ukraine.org/research/index-spryjnyattya-koruptsiyi-2024/> (дата звернення: 26.09.2025).
8. Національне агентство з питань запобігання корупції. Корупція в Україні 2024: розуміння, сприйняття, поширеність. URL: <https://nazk.gov.ua/pdfjs/?file=/wpcontent/uploads/Pages/07/17/0717bf197d9dbfd35baa6de939ca43a2e47460785552328ee7bd5e2fdebb05e11548549.pdf> (дата звернення: 25.09.2025).

Abstract: *The role of internal audit in preventing fraud and corruption risks in organizations of various forms of ownership is analyzed. The main manifestations of fraud and the specifics of corruption processes in Ukraine are characterized, and the key areas of their spread are identified.*
Keywords: *internal audit, financial reporting, fraud, corruption.*

**Науковий керівник — ПОТРИВАЄВА Наталя,
д-р екон. наук, професорка кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв**